

ZEG MAAR AGAATH

Margôt Ros en Jeroen Kleijne

Zeg maar Agaath

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright © Margôt Ros en Jeroen Kleijne 2022

Foto auteurs Keke Keukelaar

Omslag Merijn Jansen

Typografie Zeno Carpentier Alting

NUR 301 / ISBN 978 90 388 1082 9

Agaath negeert het geluid van de deurbel. Ze weet al precies wie het is. De bel gaat nog een keer, iets dwingender. Ze sleurt zichzelf van de bank en schuifelt richting de voordeur. Haar hoofd bonkt, al is het niet meer zo erg als toen ze vanochtend uit bed stapte. De middagen zijn nog steeds te donker; februari is nooit haar favoriete maand geweest. Ze doet het licht in de hal aan en ontgrendelt de massieve deur. In het krat naast de paraplubak telt ze zeven lege flessen. Wijn en sherry. Rouw maakt dorstig.

Op het grindpad ziet ze zoals verwacht de kalkoenachtige gestalte van Jacobien, die een pannetje tegen zich aan gedrukt houdt. Agaath heeft er spijt van haar ooit een pasje te hebben gegeven voor de toegangspoort.

‘Ik dacht: ik kom toch even kijken hoe het met je is. Misschien wordt het tijd om weer eens iets te ondernemen? Je moet niet de hele tijd alleen zijn. Dat zou Henri ook niet gewild hebben.’ Ze stapt verder naar voren. ‘Gaat het een beetje?’

Agaath bedwingt de neiging om de deur meteen dicht te smijten. ‘Bedankt maar weer.’

Jacobien vat het op als een aanmoediging om verder te praten. ‘Ja, Frederick en ik zeiden het na de dienst al tegen elkaar: die moeten we de komende tijd echt een beetje in de gaten houden.’

Jacobien kijkt met een schuin oog naar binnen, maar Agaath houdt de deur half gesloten. Ze heeft geen behoefte aan bezoek; met mensen om haar heen komt de eenzaamheid harder binnen.

Dan steekt Jacobien haar handen uit en duwt Agaath het pannetje in handen. ‘Veganistische runderstoof. Nou ja, runderstoof... Je begrijpt wel wat ik bedoel, zonder vlees natuurlijk. Receptje van mijn schoondochter. Je weet niet wat je proeft.’

Agaath mompelt een bedankje en doet de deur net iets te hard dicht. Ze gooit het eten met pan en al in de vuilnisbak naast de koelkast.

Dan schuifelt ze terug naar de woonkamer. De drankkast verschaft haar een fles rode wijn, de kurkentrekker ligt nog op tafel. Met haar volle glas gaat ze in de fauteuil bij het raam zitten. Boven de open haard hangt het schilderij dat Henri van zichzelf heeft laten maken op Bali, gekleed in een sarong, nota bene. Wat was het toch een ijdele man. Vanuit zijn kooi in de hoek van de kamer begint De Generaal uit het niets te schreeuwen – alsof hij haar gedachten kan lezen. De kaketoep heeft van het begin af aan de kant van Henri gekozen. Demonstratief draait het beest zich om op zijn stok.

Haar blik glijdt over het antieke dressoir, de potsierlijke vaas met pauwenveren, de gouden leeuw in de hoek. Smaak kun je niet kopen. Ze neemt een veel te grote slok wijn en verslikt zich. Als ze is uitgehoest, grijpt ze de leeuw bij zijn kop en sleept hem naar het halletje. Het beest krijgt een plek naast het krat met lege flessen.

Jacobien zou best gelijk kunnen hebben, denkt ze. Misschien moet ik niet alles alleen willen doen.

De middag is ongemerkt overgegaan in de avond, en Agaath zit onderuitgezakt in de stoel bij de haard. Dat is haar plekje. De heg aan de straatkant is zo hoog dat de straatlantaarn er net niet overheen kan kijken. Ze heeft niet de moeite genomen om de lichten aan te doen. Alles in huis is donker. Het koperen koordje van de staande lamp naast de stoel vindt ze op de tast. In de weerspiegeling van het raam ziet ze het gezicht van een vrouw. Haar blik is niet treurig en ook niet vrolijk. Klik. Donker. Klik. Daar zit ze weer, met diezelfde nietszeggende blik. Klik, donker.

Ze moet maar eens naar bed gaan. Wanneer ze zich in beweging zet, hoort ze haar knieën kraken. Ze heeft te lang stilgezeten, en dan gaan ze op slot.

Het licht van de kroonluchter op de gang is fel en doet haar ogen knipperen.

Ze luistert, maar het is doodstil in huis. Ze had stiekem altijd een hekel aan de bombastische opera's die vanuit Henri's kamer te horen waren, maar nu mist ze het gegalm van de opgeblazen stemmen. Onder de deur ontbreekt de streep met licht. Na Henri's pensioen bleef hij 'werkkamer' zeggen. Hoe had hij hem anders moeten noemen? Pensioenkamer? Oudedagkamer?

Ze bedwingt de neiging om aan te kloppen. Twee zachte klopjes en dan zijn naam: 'Henri?'

'Ja.'

'Ik ga naar bed, kom je zo?'

'Nee, ga jij maar vast. Ik kom later.'

Agaath pakt de versleten klink en gooit de deur wagenwijd open. Henri's grote bureau, dat midden in de kamer staat, is nog altijd indrukwekkend. Aarzelend zet ze een stap over de drempel. Hier trok hij zich terug, luisterde naar muziek of las een dik boek uit een van de vele kasten die langs de wand staan. Eindeloze rijen boeken. Wat hij verder deed in deze kamer weet ze niet. Zo vaak is ze hier niet geweest. Sommige mensen kunnen de indruk wekken dat ze altijd aan het werk zijn. Ze ziet objecten onder glazen stolpen in de kast, een wereldbol op pootjes, een zware platenspeler op een aparte tafel. In de lage kast rijen elpees met opera's op alfabetische volgorde, in elke denkbare uitvoering. Ze denkt aan de keer dat ze opgetogen thuiskwam met de nieuwe elpee van Simon & Garfunkel. Meteen wilde ze hem opzetten, maar Henri klapte het deksel van de platenspeler dicht. 'Popmuziek is geen muziek. Daar verpest je de naald mee.'

Naast de bank, op de lage tafel met schildpadprint, liggen keurige stapels met kranten. Hij las wel vier kranten per dag, waaronder *Le Monde* en de *Frankfurter Allgemeine*. Soms bekeek hij een krant zelfs twee keer of knipte hij een artikel uit om het te bewaren in een van zijn bureaulades. Wat een onzin. Dat bureau is een van de weinige dingen die altijd met hem meeverhuisden, realiseert ze zich. Net als zijzelf. Ze hoorden samen bij het meubilair.

Ze duwt de antieke chesterfield-bureaustoel naar achteren en laat zich langzaam in het zachte leer zakken. Van hieruit ziet de kamer er heel anders uit. Alsof alles wacht op een opdracht van haar. Ze roept zijn naam, en hij weerkaatst door de gang. Resoluut staat ze op, en ze gaat wijdbeens voor het bureau staan. Ze zal hem eens leren. Agaath zet haar handen in haar zij. 'Zo. En nu heb ik genoeg van die verdomde *La traviata*. Zet hem af en ga jij maar eens

als eerste naar bed. Dan zet ik keihard *The Sound of Silence* op.' Dat voelt best lekker. Ze draait zich om en loopt de kamer uit. De deur laat ze openstaan.

In haar badjas zit Agaath op het bankje naast de voordeur. Achter de heg klinken de geluiden van de haastige stad. Ze heeft koffie met warme melk voor zichzelf gemaakt. De melk was bijna een week over de datum, maar hij rook nog prima. Na twee kleine slokken zet ze de mok neer. Ze leest voor de tweede keer de brief van de projectontwikkelaar. De seniorenflats aan de andere kant van het park worden over zes maanden opgeleverd. Het eindstation van de reis des levens. Ze was al haast vergeten dat Henri een appartement voor hen had gekocht. Een verstandige keuze was dat volgens hem. 'De woning is helemaal aangepast. Zeer geschikt voor onze laatste levensfase.' Zijzelf kreeg het gelijk benauwd, vooral van het idee om met hem in zo'n kleine flat te wonen.

Ze ziet dat de garagedeuren naast het huis langzaam afscheid nemen van hun donkergroene verflaag. Henri zou ze twee jaar geleden opnieuw schilderen – hoewel ze genoeg spaargeld hadden om elke maand schilders uit Volendam te laten komen. Agaath neemt nog een slok. Het smaakt naar natte hond. De rest van de koffie giet ze in de pot, waar de passiebloem geduldig wacht op het voorjaar. Voor het eerst beseft ze dat dit mogelijk haar laatste winter in de villa is. Misschien maar beter ook. Wat moet ze eigenlijk in haar eentje in dit enorme huis? Ze gaat weer naar binnen. De lege mok blijft op de bank staan.

'We gaan verhuizen,' zegt ze tegen de gouden vogelkooi in de hoek van de kamer. Er komt geen reactie, hoewel het lijkt alsof de kaketoer met zijn hoofd schudt. Toen Henri's

zus twee jaar geleden met het beest kwam aanzetten, beweerde ze dat de vogel een enorme woordenschat had. De vogel zou een weekje komen logeren omdat ze ‘een paar longonderzoekjes’ had in het ziekenhuis. Twee maanden later was ze voor altijd gestopt met roken en zaten zij opgescheept met het dier. De kaketoë sprak vanaf dat moment nog maar zelden – en dan alleen tegen Henri. Het enige wat hij voortdurend en tot in perfectie nadeed was de rokershoest van zijn overleden baasje. De vogel blafte en rochelde alsof Henri’s zus zelf in de kamer stond. Henri kon het niet over zijn hart verkrijgen om hem weg te doen, en Agaath had ermee ingestemd dat hij bleef, onder de voorwaarde dat Henri hem zou voeren én de kooi elke week zou schoonmaken. Een belofte die hij al na drie weken was vergeten. Met grote tegenzin verzorgde zij sinds die tijd de kaketoë, die ze vanwege zijn parmantige loopje en ijdele kuif al gauw De Generaal had gedoopt. Ze is altijd een beetje bang voor hem gebleven.

Sinds de dood van Henri is ze tot haar eigen verbazing blij met de vogel, al is het maar omdat hij af en toe de stilte doorbreekt. Ze gaat in de leunstoel naast de kooi zitten. ‘We gaan verhuizen,’ herhaalt ze. ‘Jij en ik. Naar een van die nieuwe flats aan de andere kant van het park.’

De Generaal doet een stapje opzij.

“Met voorzieningen” las ik in de brief – wat dat ook moge betekenen. Als er aan die kant maar een goede slijter is.’ Ze moet alleen nog een oplossing verzinnen voor alle spullen die ze in de loop van de afgelopen decennia om zich heen hebben verzameld.

Agaath loopt naar de werkkamer van Henri. In een van de onderste laden van de grote kast vindt ze een stapeltje langspeelplaten. Haar stapeltje. Op haar gezicht verschijnt een glimlach. Bijna onderop ligt het exemplaar dat ze zoekt: een dubbelalbum met een oranje hoes waarop het portret

prijkt van een jonge Stevie Wonder. Soul is heilzaam voor de ziel. Een van de elpees haalt ze uit de beschermhoes, en ze legt hem op de platenspeler. Ze laat de arm op de langspeelplaat zakken. Zacht kust de naald het vinyl. Als het overbekende basloopje de kamer vult, beginnen haar voeten te bewegen op het ritme van de muziek. Haast ongemerkt wiegen haar heupen mee, haar hoofd gaat op en neer. Ze draait een paar keer om haar as. Stilletjes zingt ze mee met het refrein: *'I wish those days could come back once more. Why did those days ever have to go?'* Als het nummer afgelopen is, laat ze zich in Henri's bureaustoel vallen. Ze pakt een notitieblokje en begint te schrijven.

Op de trolley staan twaalf dozen, netjes opgestapeld. Dozen met kruiden. Karim zucht. Kruiden betekent nadenken, en hij heeft dit baantje bij de supermarkt nou juist gekozen omdat hij zijn hersenen een tijdje níét wil gebruiken. Hij duwt het metalen karretje naar het juiste gangpad. ‘Mag ik het mesje even lenen?’ vraagt hij aan Sergio, die bezig is met een eindeloze lading sauzen.

Zwijgend reikt Sergio hem het mesje aan.

Karim ritst de bovenste dozen open. In de eerste twee zitten de vierkante kruidenstrooiers die in het schap de grootste plek innemen. Bijna zestig verschillende soorten, dat weet hij inmiddels wel. Nu begint het echte werk: het alfabetiseren. Hij ziet de reflectie van zijn donkere ogen en lange krullen in het metaal van het schap en lacht zichzelf stiekem uit. Met die acht voor Nederlands moet hij toch een heel eind komen. Basilicum, cayennepeper, curry, dille, dragon... het klinkt haast als een rap. Langzaam vullen de metalen glijbaantjes zich met potjes.

‘Over een kwartier sluit de winkel,’ roept Joost door de intercom.

Karim ziet dat Natasja net bezig is met het afsluiten van de kassa. Hij zet een lege doos naast de trolley en loopt naar haar toe. ‘Kan ik je ergens mee helpen?’ vraagt hij nonchalant.

Natasja glimlacht. ‘Deze la kan ik wel in mijn eentje tillen hoor...’

Hij wacht even tot ze klaar is. ‘Hoe gaat het nu met je zus? Is het nog aan met die rare gast?’

‘Wat ben je toch altijd nieuwsgierig. Heb je morgen dagdienst? Als je mazzel hebt, doen we in de pauze wel een theetje of zo. Dan vertel ik je alles.’ Ze knipoogt en verdwijnt met de la onder haar arm het magazijn in.

Hij blijft nog een moment staan. Net wanneer hij terug wil lopen naar zijn trolley, wordt zijn blik getrokken door een vrouw in een lange beige regenjas, met chique laarzen eronder. Zo iemand die in een supermarkt totaal misplaatst is. Haar grijze haar heeft ze losjes opgestoken, en haar blauwe ogen kijken zonder terughoudendheid de wereld in. Hij schat haar in de zeventig, maar ze heeft ook iets jeugdigs. Net als zijn oma.

De vrouw loopt doelgericht naar de bak met kartonnen dozen, naast de pinautomaat. Pas op het allerlaatst ziet hij dat ze iets in haar hand heeft. Het is een briefje. De vrouw staat stil bij het prikbord, dat al helemaal volhangt met dringende vragen en oproepen. Ze werpt een blik op de advertenties, kijkt naar links en trekt dan een hele rij kaartjes van het bord. De kaartjes gooit ze tussen de dozen. Ze peutert twee punaises los, waarmee ze haar eigen briefje ophangt. Ze doet twee stappen naar achteren en knikt. Dan wandelt ze weer terug naar de uitgang.

Wanneer de vrouw helemaal uit het zicht verdwenen is, kijkt hij om zich heen. Met snelle passen overbrugt hij de afstand tussen de loopband van kassa 3 en het prikbord. De blauwe blokletters kan hij al van een paar meter afstand lezen: *‘Hulp gezocht bij het opruimen van mijn zolder. 1 of 2 dagen per week. Beloning nader overeen te komen. Rijbewijs zeer gewenst. Voor meer informatie bel...’* En dan een 020-nummer. Hij blikt opzij, maar Joost heeft het bij de servicebalie druk met een klant. Zonder erbij na te denken, trekt hij het briefje van het prikbord en stopt het in de zak van zijn lichtblauwe AH-jasje.

‘Met wíe spreek ik?’ zegt een krachtige vrouwenstem aan de andere kant van de lijn. ‘Ik kan u helemaal niet verstaan. Praat eens wat duidelijker!’ Ze spuugt de woorden één voor één in zijn oor.

Karim aarzelt en stelt zich dan nog een keer voor. ‘Ik bel over de advertentie.’

Op zijn grijze transportfiets doorkruist hij de drukke winkelstraat. Zijn draadloze oortjes houden de geluiden van de stad buiten. Een bestelwagen laat hem voorgaan, en Karim steekt zijn duim op.

‘Als dit zo’n telefoontruc is,’ vervolgt de vrouw, ‘dan ben je bij mij aan het verkeerde adres, jongeman. Ik heb ze allemaal op een rijtje, en mijn pincode gaat mee de kist in.’

Hij stopt bij het basketbalveldje aan het eind van de straat, waar twee vrienden een bal staan over te trappen.

‘Yo Karim, doe je mee?’ roept een van hen.

‘Even bellen,’ roept hij terug en gaat verder met het telefoongesprek. ‘U... ehm... U hebt een advertentie opgehangen.’

‘Waar bazel je over, man?’

‘In de Albert Heijn hing een briefje op het bord. U zoekt iemand om te helpen met het...’

‘O, dat ja. Mijn zolder.’ Dan is het stil. Hij denkt dat ze heeft opgehangen, maar ineens hoort hij haar stem weer. ‘Dat zie je jezelf wel doen, zo’n zolder leegruimen?’ vraagt ze, nu iets vriendelijker.

‘Jazeker.’

‘Totdat je mijn zolder ziet. Dan piep je ongetwijfeld anders.’

‘Dat zal wel meevallen,’ zegt hij zelfverzekerd.

‘Vooruit dan maar. Dan zie ik je straks.’ Ze noemt een adres in Zuid. ‘Weet je waar dat is?’

‘Moet ik vandaag al komen werken?’ sputtert hij.

‘Ben je gek zeg? Ik moet eerst weten wat voor vlees ik in de kuip heb. Trek wat fatsoenlijks aan. Ik zie je vanmiddag om drie uur voor het sollicitatiegesprek.’

Toen ze zei dat hij iets nets moest aantrekken, dacht Karim aan het zwarte smokingjasje dat hij voor zijn diploma-uitreiking had gekregen. Nu heeft hij spijt. Hij lijkt op een bassist zonder basgitaar en voelt zich totaal misplaatst in de chique woonkamer. De smalle goudkleurige stoel met krulpoten die hij toegewezen heeft gekregen maakt een geluid alsof hij zijn laatste adem gaat uitblazen onder Karims gewicht. Hij schrikt als iemand achter hem plotseling hard begint te hoesten. Wanneer hij zich omdraait, ziet hij in de hoek van de kamer een witte vogel. Het beest stopt meteen weer met hoesten en doet in zijn kooi een paar stappen naar voren.

De vrouw die tegenover hem zit trekt zich niets aan van de vogel. Ze heeft zich zojuist voorgesteld als mevrouw Van Zuijlen en staart hem indringend aan. 'Zo Karim... Je zegt dat je wilt studeren, weet je al wat?'

'Nee, mevrouw. Ik heb na mijn vwo-examen eerst een tussenjaar genomen.' Hij probeert te gaan verzitten, en de stoel kraakt gevaarlijk.

'Wat is dat, een tussenjaar?'

'Ik wil reizen en erover nadenken wat ik volgend jaar ga doen.'

Ze kijkt enigszins verbaasd. 'Moet je daar een héél jaar over nadenken? Dan lijkt me studeren sowieso niets voor jou. En waar wil je eigenlijk naartoe reizen?'

Hij heeft een droge mond. Had hij nou toch maar dat glas water aangenomen. 'In elk geval naar Frankrijk en Engeland. Daarom wil ik graag wat extra geld verdienen.'

Ze leunt iets achterover in haar stoel. ‘*No shit,*’ zegt ze zomaar.

Zijn ogen gaan wijd open.

Ze wijst met een puntige vinger naar het T-shirt dat onder zijn jasje te zien is. Met lichtbruine letters staat daar NO SHIT op.

‘O, dit?’ lacht hij opgelucht. ‘Dit was een cadeau van mijn oudste broer.’

‘Zegt jouw broer daarmee dat jij geen shit wilt? Of dat anderen geen shit hoeven te verwachten van jou?’

Hij kan geen zinnig antwoord bedenken.

‘Ben je sterk?’ gaat ze verder.

‘Ik kan goed sjouwen, ja.’

‘Kun je die daar optillen?’ Ze gebaart naar een koperen bak met haardblokken die naast de schouw staat.

‘Ik denk van wel.’

‘Laat maar eens zien dan.’

Hij staat op, loopt naar de bak en tilt hem op. ‘Da’s een makkie.’

‘En die daar?’

Aan de andere kant van de kamer staat een houten Afrikaanse pop. Hij tilt ook de pop met gemak op en zet hem voorzichtig terug.

Dan kijkt ze naar een beeld vlak bij hem, dat eruitziet alsof zijn broertje geprobeerd heeft twee voetballen te kleien en het halverwege heeft opgegeven. Het staat op een kleine sokkel midden voor het grote raam. ‘Die is echt zwaar hoor,’ waarschuwt ze hem.

Hij bukt zich en klemt zijn armen om het beeld. Er is geen beweging in te krijgen. Hij zakt dieper door zijn knieën om meer kracht te zetten. Dan neemt hij een flinke teug lucht en trekt uit alle macht. Zijn hoofd wordt rood, en zijn lippen staan zo strak dat zijn tanden zichtbaar zijn. Hij maakt een grommend geluid en laat los. Het beeld is niet

van zijn plaats gekomen. De kaketoer maakt een krassend geluid, alsof hij hem uitlacht.

Karim schudt zijn armen even uit van de krachtsinspanning. 'Het lukt me niet,' hijgt hij gefrustreerd.

'Dat verbaast me niets,' zegt de vrouw met een minzaam lachje. 'Dit kunstwerk uit Azië was de trots van mijn man, Henri. Hij was bang dat het gestolen zou worden en dus liet hij het onder het parket in een meter beton verankeren. Goede kunst is blijkbaar zwaar.'

Hij werpt een blik op het parket maar ziet niets.

'*Cup dubbel-D*. Zo heet dit werk,' vervolgt de vrouw.

'Echt?' Hij kijkt haar ongelovig aan.

'Nee, maar zo heet het in mijn hoofd al jaren.' Ze zwijgt enkele seconden. 'Je hebt in elk geval doorzettingsvermogen.' Ze denkt even na en stelt dan nog een vraag. 'Ben je weleens in aanraking gekomen met justitie?'

Hij laat een korte stilte vallen. 'Eh... wat bedoelt u?'

'Of je ooit een strafbaar feit gepleegd hebt?'

Hij trekt de revers van zijn jasje recht. 'Ik heb geen strafblad, nee.'

'Da's maar beter ook.' De vrouw kijkt op haar horloge. 'Kun je volgende week beginnen?'

Hij knikt. 'Ik kan alleen niet op vrijdag, dan geef ik dj-les.'

'Nou, in dat geval ben je aangenomen. Ik zie je donderdag om halftien. Eén dag per week is denk ik wel toereikend.' Ze staat op om duidelijk te maken dat het gesprek afgelopen is.

Hij steekt zijn hand uit. 'Als het nodig is, kan ik soms ook een dagje extra komen. Dank u wel.'

'Geen dank,' zegt ze met een knikje. Zijn hand laat ze in de lucht hangen, ze lijkt in gedachten verzonken. 'Je laat jezelf wel uit, hè?'

Als hij op het tuinpad achteromkijkt, staat de vrouw

nog bij het raam. Ze tuurt in de verte, totaal langs hem heen. Ineens oogt ze wat breekbaar. Hij is vergeten te informeren hoeveel hij gaat verdienen.